

CYNGOR GWYNEDD

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	14 IONAWR 2010
TEITL	CYNNYRCH YR ADAIN ARCHWILIO MEWNOL – CANOLFANNAU HAMDDEN
PWRPAS YR ADRODDIAD	YSTYRIED CRYNHOD O'R ADRODDIADAU ARCHWILIAD MEWNOL, AR GAIS Y CADEIRYDD A'R IS-GADEIRYDD
AWDUR	DEWI MORGAN, UWCH REOLWR ARCHWILIO A RISG
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD, SYLWEBU AR Y CYNNWYS A CHEFNOGI'R ARGYMHELLION SYDD EISIOES WEDI'U CYFLWYNO I'R GWASANAETHAU PERTHNASOL ER GWEITHREDIAD

I. CYFLWYNIAD

- I.1 Mae Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Pwyllgor wedi ystyried yr holl adroddiadau archwiliad mewnol a ryddhawyd yn ystod y cyfnod o'r 1^{af} Medi 2009 hyd at 30^{ain} Tachwedd 2009.
- I.2 Cyhoeddwyd adroddiadau archwiliad ar chwech o sefydliadau hamdden yn ystod y cyfnod hwn. Derbyniodd tair o'r canolfannau hyn farn categori B, ond rhoddwyd categori C i dair canolfan arall, sef:
- Canolfan Hamdden Penllyn, Y Bala
 - Canolfan Denis Arfon, Caernarfon
 - Canolfan Hamdden Plas Ffrancon, Bethesda
- I.3 Y rheswm i'r dair canolfan yma dderbyn barn C oedd oherwydd diffyg ymlyniad i gyfran gymharol uchel o'r rheolaethau mewnol disgwylidig:
- **Canolfan Penllyn** - Cynhaliwyd profion archwilio ar **63** rheolaeth fewnol. Dangosydd y profion fod rheolaethau mewnol da yn bodoli yn **39** o'r meysydd hyn.
 - **Canolfan Denis** - Cynhaliwyd profion archwilio ar **58** rheolaeth fewnol. Dangosydd y profion fod rheolaethau mewnol da yn bodoli yn **31** o'r meysydd hyn.
 - **Plas Ffrancon** - Cynhaliwyd profion archwilio ar **58** rheolaeth fewnol. Dangosydd y profion fod rheolaethau mewnol da yn bodoli yn **35** o'r meysydd hyn.
- I.4 Fel canlyniad, gwnaethpwyd cais i swyddogion o'r Adran Darparu a Hamdden fynychu'r cyfarfod er mwyn gallu ateb unrhyw gwestiynau sydd yn codi o'r adroddiadau archwiliad ar weinyddiaeth a rheolaeth y canolfannau hamdden hyn.
- I.5 Mae crynodebau gweithredol yr adroddiadau archwiliad mewnol perthnasol wedi ei cynnwys yn yr atodiad.

2. YMATEB Y GWASANAETH HAMDDEN

- 2.1 Gellir cadarnhau fod y Gwasanaeth Hamdden wedi diweddarau eu canllawiau cyllidol ar gyfer y canolfannau hamdden mewn ymateb i'r adroddiadau, ac wedi darparu canllawiau newydd ar gyfer rhai meysydd eraill. Mae hyn er mwyn sicrhau ymdriniaeth â'r materion sydd wedi eu hamlygu yn yr adroddiadau o safbwynt rheolaethau mewnol.
- 2.2 Mae'r canllawiau hyn yn cynnwys dogfennaeth fanwl ar sut i ymdrin â'r pynciau canlynol:
- Trin arian
 - Archebu
 - Cyfrifon Imprest
 - Archwiliadau Mewnol
 - Debyd Uniongyrchol
 - Treth ar Werth
- 2.3 Disgwylir y bydd y canllawiau hyn nid yn unig yn cael eu dosbarthu i'r holl ganolfannau hamdden, ond hefyd yn cael eu gweithredu a'u dilyn yn yr achosion hynny lle gwelwyd diffyg ymlyniad yn ystod yr archwiliad.

3. ARGYMHELLIAD

- 3.1 Gofynnir i'r Pwyllgor dderbyn crynhoad o'r adroddiadau archwiliad mewnol, sylwebu ar y cynnwys yn ôl dymuniad yr aelodau, a chefnogi'r argymhellion sydd eisoes wedi'u cyflwyno i reolwyr yr Adran Darparu a Hamdden er gweithrediad.

CANOLFAN HAMDDEN PENLLYN Darparu a Hamdden

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod rheolaethau mewnol yn bodoli yng Nghanolfan Hamdden Penllyn, Y Bala er mwyn lliniaru'r risgiau gweithredol, a bod y rheolaethau hyn yn cael eu gweithredu.

Cwmpas yr Archwiliad

Edrych ar samplau o drafodion ariannol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2008/2009 a dechrau'r flwyddyn ariannol 2009/2010 yn ogystal ag edrych ar y rheolaethau sy'n bodoli ar gyfer rheoli stoc a sicrhau bod y Ganolfan yn cydymffurfio ag unrhyw ofynion iechyd a diogelwch.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd yn ystod yr archwiliad hwn bod achosion o reolaethau da yn bodoli mewn trefniadau diogelwch a threfniadau gwirio offer a chyflwr y pwll. Fodd bynnag, gwelwyd bod nifer o wendidau wrth edrych ar agweddau ariannol.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw y na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Canolfan Hamdden Penllyn, Y Bala gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Pan wneir ad-daliad, dylai'r cwsmer a'r Rheolwr ar Ddyletswydd lofnodi'r dderbynneb i gadarnhau fod y cwsmer wedi derbyn yr ad-daliad. Dylai'r dderbynneb yma gael ei chadw gyda'r dogfennau bancio.**
- **Dylid sicrhau bod y swyddog sy'n llenwi'r daflen Cais i Godi Anfoneb yn ymwybodol o'r rheolau TAW perthnasol a dylid nodi ar y daflen os yw TAW yn gynwysedig yn y pris eisoes. Ymhellach, dylid sicrhau ei bod yn nodi'r gost gywir ar y daflen.**
- **Dylid sicrhau bod anfonebau yn mynd yn erbyn y clwb / cwmni / unigolyn cywir.**
- **Dylid bod arwyddion cadarn ym mhob derbynfa yn egluro na chaniateir tynnu lluniau heb ganiatâd y Rheolwr o flaen llaw.**
- **Dylid sicrhau bod Rheolwr y Ganolfan yn arwyddo'r ffurflenni CD692 a CD693 i gadarnhau bod caniatâd i dynnu llun. Os nad yw hyn yn bosib, yna dylai'r Rheolwr Cyfleusterau ei arwyddo. Ni ddylai yr un swyddog arwyddo ar ran y ffotograffydd/person sy'n caniatáu llun o'u plentyn ac ar ran y Ganolfan.**

CANOLFAN DENIS ARFON

Darparu a Hamdden

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod rheolaethau mewnol yn bodoli yng Nghanolfan Denis Arfon er mwyn lliniaru'r risgiau gweithredol, a bod y rheolaethau hyn yn cael eu gweithredu.

Cwmpas yr Archwiliad

Edrych ar samplau o drafodion ariannol ar gyfer diwedd y flwyddyn ariannol 2008/2009 a dechrau'r flwyddyn ariannol 2009/2010 yn ogystal ag edrych ar y rheolaethau sy'n bodoli ar gyfer rheoli stoc a sicrhau bod y Ganolfan yn cydymffurfio ag unrhyw ofynion iechyd a diogelwch.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd bod rhai achosion lle 'roedd enghreifftiau o reolaethau da yn bodoli. Mewn achosion eraill gwelwyd nad oedd y rheolaethau mewnol yn foddhaol.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw y na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Canolfan Denis Arfon gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Dylai cyfnod cadw'r adroddiadau ariannol fod yn unol â pholisi cadw'r Cyngor, sef hyd at ddiwedd y flwyddyn ariannol ac yna am ddwy flynedd.**
- **Dylid sicrhau nad yw staff y Ganolfan wedi logio mewn ar y system gyfrifiadurol ar fwy nag un cyfrifiadur.**
- **Dylid sicrhau nad oes swyddog yn awdurdodi ei amserlen ei hun. Mae angen swyddog gwahanol sydd â'r hawl i wneud hynny ac sy'n gallu cadarnhau bod yr oriau a nodwyd yn gywir a'i awdurdodi. Yn ddelfrydol dylai'r swyddog yma fod yn Reolwr Llinell i'r gweithiwr.**
- **Dylid derbyn o leiaf tri amcan bris ar gyfer archebion sydd gyda gwerth rhwng £5,000 a £50,000 a chadw cofnod o hynny.**
- **Dylid sicrhau bod gwahanu yn nyletswyddau wrth archebu a thalu am nwyddau. Dylid bod swyddog awdurdodedig yn arwyddo'r archeb, swyddog gwahanol yn arwyddo'r blychau yn y slip godio drwy sicrhau ei fod yn gallu cadarnhau beth mae'r blychau yn gofyn amdano, a swyddog gwahanol yn ardystio'r anfoneb (rhaid i'r swyddog yma fod â hawl i ardystio). Mae angen felly sicrhau bod o leiaf tri swyddog yn rhan o'r broses.**
- **Ni ddylid defnyddio arian sydd wedi ei glustnodi fel arian fflôt ar gyfer imprest.**
- **Dylid rhoi posteri clir yn yr ystafell ffitrwydd sy'n nodi bod atebolrwydd y Cyngor wedi ei eithrio petai rhywun yn defnyddio'r ystafell heb dderbyn anwythiad.**

CANOLFAN HAMDDEN PLAS FFRANCON

Darparu a Hamdden

Bwriad yr Archwiliad

Sicrhau bod rheolaethau mewnol yn bodoli yng Nghanolfan Hamdden Plas Ffrancon, Bethesda er mwyn lliniaru'r risgiau gweithredol, a bod y rheolaethau hyn yn cael eu gweithredu.

Cwmpas yr Archwiliad

Edrych ar samplau o drafodion ariannol ar gyfer diwedd y flwyddyn ariannol 2008/2009 a dechrau'r flwyddyn ariannol 2009/2010 yn ogystal ag edrych ar y rheolaethau sy'n bodoli ar gyfer rheoli stoc a sicrhau bod y Ganolfan yn cydymffurfio ag unrhyw ofynion iechyd a diogelwch.

Prif Ddarganfyddiadau

Gwelwyd yn ystod yr archwiliad hwn fod enghreifftiau o ymarfer da i'w gweld yng Nghanolfan Hamdden Plas Ffrancon. Mae'r mwyafrif o achosion lle nad oedd y trefniadau cystal i'w gweld yn y trefniadau ariannol.

Barn yr Archwiliad

(C) Barn yr Archwiliad yw y na ellir datgan sicrwydd o briodoldeb ariannol yn Canolfan Hamdden Plas Ffrancon gan na ellir dibynnu ar y rheolaethau mewn lle, ond ni ddarganfuwyd colledion / twyll yn deillio o'r gwendidau rheolaeth. Mae prif argymhellion yr adroddiad fel a ganlyn:

- **Pan wneir ad-daliad, dylid sicrhau fod y cwsmer a'r Rheolwr ar Ddyletswydd yn llofnodi'r dderbynneb i gadarnhau bod yr ad-daliad wedi ei wneud a'i fod yn ddilys.**
- **Dylid hefyd sicrhau bod swyddogion yn logio oddi ar y system Gladstone MRM pan nad ydynt yn ei ddefnyddio.**
- **Dylai fod pob ymdrech yn cael ei wneud i sicrhau fod incwm sydd ddim wedi dod i mewn drwy'r banc yn cael ei adfer.**
- **Dylid llenwi a chadw'r ffurflen cofnodi bancio 'Banking Record Sheet' ac i'r swyddogion perthnasol ei arwyddo.**
- **Dylid sicrhau fod swm y fflôt yn gywir yn y cyfriflyfr.**
- **Dylid sicrhau bod staff y Ganolfan yn ymwybodol o sut i lenwi'r taflenni TR34 yn gywir ac i ddefnyddio'r codau byr cywir. Ymhellach, dylid sicrhau bod y cyfansymiau'n cysoni rhwng y TR34, llyfr talu i mewn i'r banc a'r darlleniad 'Z'.**
- **Dylid sicrhau fod pob taflen TR34 yn cael eu gyrru ymlaen i'r Cymhorthydd Incwm.**
- **Dylid sicrhau bod allweddau'n cael eu cadw mewn man lle na all swyddogion anawdurdodedig gael mynediad iddynt.**
- **Dylid sicrhau bod ymarferion tân yn cael eu cynnal bob tri mis yn unol â Pholisi Tân a Gwacau'r Adran Hamdden.**